

Com aplicar l'aprenentatge significatiu a l'aula?

El web impulsat des del Seminari d'Aprenentatge Significatiu de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears ha rebut més de dos milions de visitants d'arreu del món. El seu coordinador, Antoni Ballester, presenta la traducció al català i l'anglès del llibre *El aprendizaje significativo en la práctica. Cómo hacer el aprendizaje significativo en el aula*

Palma. Maig de 2011

Què tenen en comú la NASA, l'exèrcit dels Estats Units i una classe de secundària del doctor de la UIB Antoni Ballester? Tots treballen amb mapes conceptuals, esquemes que relacionen conceptes, un mètode pedagògic que millora el rendiment acadèmic i la motivació dels alumnes i que parteix de la idea que aprendre i divertir-se no està renyit. El temps de memoritzar idees sense entendre-les passà a la història després de les descripcions de Joseph D. Novak, un dels investigadors més influents del món en educació, sobre l'aprenentatge significatiu (aprendre de forma més fàcil relacionant conceptes) i la creació del mapa conceptual (eina per estudiar).

Les teories de Novak es remunten a un estudi d'Ausubel dels anys 60, però en els nostres dies, el professor de secundària i docent del Departament de Ciències de la Terra de la Universitat de les Illes Balears doctor Antoni Ballester, les aplica amb èxit entre els seus alumnes de ciències socials de l'Institut d'Educació Secundària (IES) Baltasar Porcel. Tres de cada deu estudiants suspnien la seva assignatura, i ara un 98 per cent dels alumnes de Ballester aproven. A més de millorar el rendiment acadèmic, l'aprenentatge significatiu i els mapes conceptuals tenen múltiples avantatges, els estudiants estan motivats, treballen en grup, parlen, i elaboren els seus mapes conceptuals, és a dir, relacionen conceptes i representen, de forma gràfica i a través d'un esquema, el que han après. Els seus assoliments els fan sentir-se valorats i útils. "M'agrada molt perquè no se m'oblida el que estudiï"- diu un dels estudiants de Ballester.

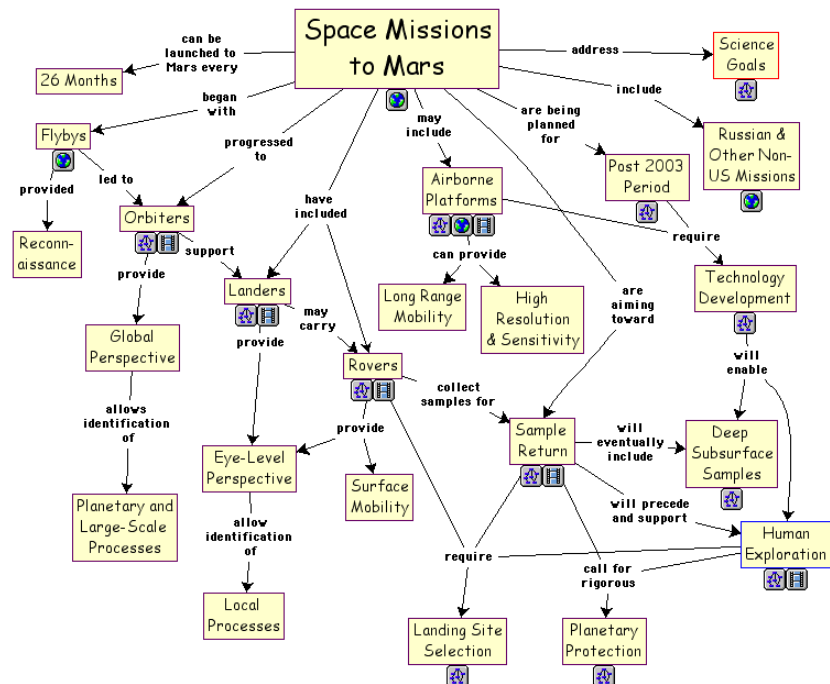

Antoni Ballester, autor del llibre El aprendizaje significativo en la práctica. Foto: UIB

La implicació dels alumnes fa que hi hagi un ambient de creativitat i motivació, com comenta el coordinador del centre públic d'infantil i primària Manuel de Falla de Tenerife, que posa en pràctica les teories de l'aprenentatge significatiu – "totes les activitats proposades les feien amb molt interès (massa entusiasme en ocasions)." D'altra banda, els estudiants treballen en grups heterogenis, d'aquesta forma poden conèixer-se més i això permet millorar el clima a l'aula. "Estem tota la classe unida i treballem tots. Potser individualment no treballaria la majoria" – diu un dels alumnes de Ballester.

Encara que l'aplicació d'aquestes eines va començar a les aules, els mapes conceptuals s'utilitzen també en institucions de prestigi mundial allunyades de la docència, com la NASA o l'exèrcit dels Estats Units.

Després dels resultats a la classe de secundària, Antoni Ballester organitzà sis seminaris d'aprenentatge significatiu a través de l'Institut de Ciències de l'Educació de la Universitat de les Illes Balears. Més d'un centenar de professors varen descobrir com es pot aprendre a aprendre. Ballester ha recollit les seves experiències i els seus coneixements al llibre

Exemple de mapa conceptual de la missió espacial a Mart de la NASA.

digital gratuït *El aprendizaje significativo en la práctica. Cómo hacer el aprendizaje significativo en el aula* (2002). Aquest manual d'autoformació per a professors compta amb el suport del gurú de l'aprenentatge significatiu, Joseph D. Novak, que al pròleg de l'edició parla del treball de Ballester i del seu equip: "no solament porta la teoria a la pràctica sinó que dóna fe dels bons resultats afectius i cognitius que produeix un ensenyament efectiu afavorit per l'aprenentatge significatiu".

Les recomanacions del llibre digital de Ballester s'han aplicat en centres d'educació de les Canàries, València o Barcelona. Els professors també estan satisfets amb el nou clima de l'aula i els resultats acadèmics, "sense ser els alumnes especialment brillants, podria afirmar que hi ha hagut un 90 per cent d'èxit", comenta el coordinador de l'Institut d'Educació Secundària San Marcos de Tenerife. Molts dels docents parlen del canvi que han vist en els seus alumnes. "Als estudiants els va cridar l'atenció que poguessin parlar entre ells, aixecar-es, participar... En definitiva, han assolit més autonomia, s'han sentit útils, motivats i autònoms", com comenta el professor i coordinador de l'Institut d'Educació Secundària Benito Pérez Armes de Tenerife.

La publicació en línia sobre aprenentatge significatiu es pot consultar a la pàgina web que l'equip de Ballester ha creat per compartir experiències entre professors de tot el món <www.aprendizajesignificativo.com>. La pàgina d'Internet sobre aprenentatge significatiu ha rebut més de dos milions de visites i ha suposat que milers de professors a les aules apliquin els mètodes de Novak. Es tracta de professionals de països com Colòmbia o Mèxic.

Entre els plans del professor de la UIB Antoni Ballester hi ha potenciar la pàgina web i continuar impartint seminaris sobre aprenentatge significatiu, per formar els professors en l'àrdua tasca d'aprendre a aprendre.